

बगनासकाली गाउँपालिकाको सहकारी नियमावली, २०७८

बगनासकाली गाउँपालिकाको सहकारी ऐन, २०७४ को दफा १०० ले दिएको अधिकारको प्रयोग गरी बगनासकाली गाउँपालिकाको कार्यपालिकाले देहायको नियमहरू बनाएको छ :

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यो नियमावलीको नाम “बगनासकाली गाउँपालिकाको सहकारी नियमावली, २०७८” रहेको छ ।

(२) यो नियमावली तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यो नियमावलीमा:

(क) “ऐन” भन्नाले बगनासकाली गाउँपालिकाको सहकारी ऐन, २०७४ लाई सम्झनुपर्छ ।

(ख) “कर्जा” भन्नाले चलअचल सम्पत्ति, धितो, बन्धक वा अन्य आवश्यक सुरक्षण वा जमानत लिई वा नलिई सहकारी संस्थाले सदस्यलाई दिएको कर्जाको साँवा ब्याज र हर्जाना रकम सम्झनुपर्छ ।

(ग) “कर्जा असुली न्यायाधिकरण” भन्नाले नियम २९ बमोजिम गठन हुने कर्जा असुली न्यायाधिकरण सम्झनुपर्छ ।

(घ) “कर्जा सूचना केन्द्र” भन्नाले ऐनको दफा ६० बमोजिमको कर्जा सूचना केन्द्र सम्झनुपर्छ ।

(ङ) “व्यवस्थापक” भन्नाले सहकारी संस्थाको व्यवस्थापक सम्झनु पर्छ र सो शब्दले प्रबन्धक वा कार्यकारी निर्देशक वा प्रमुख कार्यकारी अधिकृत समेतलाई जनाउँछ ।

(च) “संस्थागत पूँजी” भन्नाले संस्थाको पछिल्लो आर्थिक वर्षको जगेडा कोष र घाटापूर्ती कोषको रकम सम्झनुपर्छ ।

(छ) “संघीय सहकारी कानून” भन्नाले सहकारी ऐन, २०७४ र सहकारी नियमावली, २०७५ सम्झनुपर्छ ।

(ज) “परियोजना” भन्नाले नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, बगनासकाली गाउँपालिका र सरकारी तथा गैर सरकारी संघ वा संस्थासंग निश्चित समय तोकी वा बहुवर्षीय रूपमा संचालनमा गर्ने योजना, आयोजना र परियोजना लगायतका कार्यक्रमहरू समेतलाई सम्झनुपर्छ ।

- (झ) “पेशागत संगठन” भन्नाले नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र बगनासकाली गाउँपालिकाको सरकारी कार्यालय र यी सरकारी कार्यालयको अनुदान वा स्वामित्वमा संचालित विद्यालय, विश्वविद्यालय वा अन्य संगठित संघ संस्थालाई सम्झनुपर्छ ।
- (ञ) “सहकारी संजाल” भन्नाले बगनासकाली गाउँपालिकाको सहकारीको दिगो विकास गर्न गठन गरेको स्थानीय सहकारी संजाल सम्झनुपर्छ ।

परिच्छेद-२

संस्थाको गठन, दर्ता तथा संचालन

३. संस्थाको गठन:

(१) ऐनको दफा ३ को उपदफा (३) बमोजिम संस्था गठन गर्दा देहायका शर्त बन्देजहरू पूरा भएको हुनुपर्नेछ :

क. पेशागत संगठनका आधारमा दर्ताहुने संस्थाको हकमा प्रचलित कानून बमोजिम दर्ता भएको पेशागत संगठनका सदस्य मात्र सदस्य हुन सक्ने,

ख. संस्थाको कार्यक्षेत्र पेशागत संगठनको कार्यक्षेत्रको आधारमा बढीमा तीनवटा वडा हुन सक्नेछ ।

(२) संस्था दर्ता गर्दा सम्बन्धित पेशागत संगठनको सिफारिश आवश्यक हुनेछ ।

(३) एउटै कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारी, शिक्षक वा प्राध्यापकको संस्था गठन गर्दा त्यस्तो कार्यालयमा कम्तिमा तीसजनाको स्थायी दरबन्दी स्वीकृत भएको हुनुपर्नेछ ।

(४) उपनियम (३) बमोजिमको संस्थामा विश्वविद्यालय वा शैक्षिक संस्थाको आधारमा गठन हुने संस्थामा कार्यरत प्राध्यापक, शिक्षक वा कर्मचारी सदस्य हुन सक्नेछन् ।

(५) यस नियम बमोजिम दर्ता हुने संस्थाको सदस्य एकै प्रकृतिको एकमात्र संस्थामा सदस्य हुन सक्नेछ । तर यस नियमले बसोबासको आधारमा दर्ता हुने अर्को संस्थाको सदस्य बन्न बाधा पर्नेछैन ।

(६) यस नियम बमोजिम दर्ता भएका संस्थाले देहायका कार्य मात्र गर्न सक्नेछन् :

क. सदस्यहरूबाट विनियममा तोकिएको सीमा सम्मको मासिक बचत संकलन गर्न सक्ने,

ख. खण्ड (क) बमोजिम संकलित बचत रकम सदस्यहरूलाई ऋण तथा सापटीको रूपमा परिचालन गर्ने,

ग. सदस्यहरूको बौद्धिक विकास, कला एवं साहित्यको क्षेत्रमा रचनात्मक कार्य गर्ने ।

४ .संस्था दर्ताको दरखास्तको ढाँचा र पेश गर्नुपर्ने विवरण : (१) ऐनको दफा ५ को उपदफा (१)बमोजिम दर्ता गर्ने अधिकारी समक्ष संस्थादर्ता गर्नको लागि अनुसूची-१ को ढाँचामा दरखास्त दिँदा ऐनको दफा ५ को उपदफा (२) को खण्ड (ख) बमोजिमको प्रतिवेदन अनुसूची-२ को ढाँचामा र खण्ड (ग) बमोजिमको विवरण अनुसूची-३ को ढाँचामा दरखास्त साथ संलग्न गरी पेश गर्नुपर्नेछ ।

(२)उपनियम (१) बमोजिम संस्था दर्ताका लागि दरखास्त दिँदा ऐनको दफा ५ को उपदफा (२) मा उल्लिखित कागजातका अतिरिक्त देहायका विवरण समेत संलग्न गर्नुपर्नेछ :

(क) प्रारम्भिक भेलाका निर्णयहरू

(ख) अनुसूची-४ को ढाँचामा व्यावसायिक कार्ययोजना

(ग) अनुसूची-५ को ढाँचामा सदस्यबाट शेयर पूँजी तथा प्रवेश शुल्क बापत सङ्कलित रकमको भरपाई

(घ) अनुसूची-६को ढाँचामा तदर्थ सञ्चालक समितिका सदस्यहरूको विवरण

(ङ) अनुसूची-७ को ढाँचामा स्व-घोषणापत्र

(च) अनुसूची-८ को ढाँचामा अधिकार प्रत्यायोजन-पत्र

(छ) आवेदकहरूको नेपाली नागरिकता प्रमाण-पत्र वा राष्ट्रिय परिचयपत्रको प्रतिलिपि

(ज) आवेदकहरू संस्थाको कार्यक्षेत्रभित्र बसोबास गरेको पुष्ट्याई हुने प्रमाण

(झ) आवेदकहरू प्रत्येकले संस्थाको कार्ययोजना बमोजिमको सेवा उपयोग गर्ने आधार,

(ञ) आवेदकहरूले दर्ता गर्ने अधिकारीले तोकिए बमोजिम कम्तिमा एक दिवसीय पूर्व सहकारी शिक्षा तालिम प्राप्त गरेको आवेदकहरू प्रत्येकको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,

(ट) आवेदकहरू प्रत्येकले संस्थाको कार्ययोजना बमोजिमको सेवा उपयोग गर्ने आधार,

(ठ) पेशागत संगठनको आधारमा दर्ता हुने संस्थाको हकमा त्यस्तो पेशागत संगठनको आवद्धताको परिचयपत्रको प्रतिलिपि,

५. दर्ताको प्रमाणपत्र: ऐनको दफा ६ को उपदफा (१) बमोजिम दर्ता भएको संस्थालाई दर्ता गर्ने अधिकारीले अनुसूची-९ बमोजिमको ढाँचामा दर्ताको प्रमाणपत्र दिनुपर्नेछ ।
६. बचत तथा ऋण सहकारी संस्था दर्ताको मापदण्ड : (१) बगनासकाली गाउँपालिकाको प्रत्येक वडामा रहेको जनसङ्ख्याका आधारमा प्रत्येक पाँचसय जनसङ्ख्यामा एउटा संस्थामा नबढ्ने गरी बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार गर्ने संस्था दर्ता गरिनेछ ।
- (२) उपनियम (१) बमोजिम संस्थाको सङ्ख्या निर्धारण गर्दा बगनासकाली गाउँपालिका भित्र कार्यक्षेत्र सीमित भएका तथा वडाभित्र कार्यालय रहेका र छिमेक वा बसोबासको साझा बन्धनमा दर्ता गरिएका बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार गर्ने संस्थाहरूको मात्र आधार लिइनेछ ।
- (३) उपनियम (१) र (२) बमोजिमको मापदण्डभन्दा बढी भएका बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार गर्ने संस्थाहरू तीन वर्षभित्र नियम ३० बमोजिम एकीकरण भइसक्नु पर्नेछ ।
७. सहकारी संस्थाको कार्यक्षेत्र: (१) ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत सञ्चालनमा रहेका संस्थाहरूका कार्यक्षेत्र कायम गर्ने प्रयोजनका लागि त्यस्ता संस्थाहरूले पेश गर्ने कार्य सञ्चालन प्रतिवेदनमा ऐनको दफा ९ को उपदफा (१) मा उल्लिखित विवरणको अतिरिक्त देहायको विवरण समेत उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।
- (क) मौजुदा कार्यक्षेत्रमा संस्थाका शाखा कार्यालय, सेवा केन्द्र वा सम्पर्क केन्द्र अनुसारको सञ्चालन खर्च, कारोबार र नाफा नोक्सान विवरण,
- (ख) मौजुदा कार्यक्षेत्रको प्रदेश, जिल्ला, स्थानीय तह र वडा अनुसार सदस्यहरूको नाम, थर, ठेगाना, शेयर र बचतको विवरण,
- (ग) मौजुदा कार्यक्षेत्रमा संस्थाले सञ्चालन गरेका उद्योग, लगानी र व्यावसायिक सेवा सुविधाहरूको प्रदेश, जिल्ला, स्थानीय तह र वडा अनुसारको विवरण ।
- (२) ऐनको दफा ९ को उपदफा (४) बमोजिम कार्यक्षेत्रको विस्तार तथा कार्यक्षेत्रको पुनःनिर्धारण गर्दा देहायका विशेष व्यावसायिक आवश्यकताको आधार लिनुपर्नेछ:
- (क) उत्पादन, सङ्कलन, भण्डारण, ढुवानी, प्रशोधन सुविधाका दृष्टिले न्यूनतम आयतन कायम गर्न आवश्यक भएको,
- (ख) निश्चित भौगोलिक क्षेत्रसम्म उत्पादन क्षेत्र कायम भएको,
- (ग) सिँचाई सुविधा, प्राविधिक रेखदेख, रोगव्याधि नियन्त्रणका दृष्टिले उपयुक्त एकाई कायम गर्नुपर्ने भएको,

(घ) सेवाको माग, प्रतिइकाइ लागत, सञ्चालन खर्च, व्यवस्थापकीय रेखदेख, स्थिर सम्पत्तिको उपयोग समेतबाट कार्यक्षेत्र बिस्तार गर्न आवश्यक भएको ।
तर संस्थाको मौजुदा कार्यक्षेत्रमा सदस्यता एवं व्यावसायिक सेवा विस्तारको मनासिव स्तर हासिल नभएसम्म त्यस्ता संस्थाको कार्यक्षेत्र विस्तार गरिने छैन ।

(३) ऐन तथा यस नियमावली बमोजिम संस्थाको कार्यक्षेत्र विस्तार गर्दा देहायको प्रक्रिया पूरा गर्नुपर्छ:

- (क) मौजुदा कार्यक्षेत्रमा संस्थाको सदस्यता एवं कारोबारमा बृद्धि भएको,
- (ख) थप गरिने कार्यक्षेत्रमा संस्थाको सेवा माग भएको,
- (ग) कार्यक्षेत्र विस्तार गर्दा ऐनको दफा २२ को उपदफा (१) विपरित दोहोरो सदस्यता हुने अवस्था नरहेको सुनिश्चित गरिएको,
- (घ) विनियम संशोधनको प्रक्रिया पूरा भएको ।

(४) ऐनको दफा ९ को उपदफा (४) बमोजिम सहकारी संस्थाको मौजुदा कार्यक्षेत्र भित्रको स्थानीय तहको वडा झिकी कार्यक्षेत्र घटाउने निर्देशन दिँदा झिकिने कार्यक्षेत्र भरीको गरी जम्मा सदस्य सङ्ख्याको पन्ध्र प्रतिशत भन्दा कम सदस्य सङ्ख्या भएको हुनुपर्नेछ ।

(५) ऐनको दफा ९ को उपदफा (४) बमोजिम सहकारी संस्थाको मौजुदा कार्यक्षेत्र भित्रको स्थानीय तहको वडा झिकी कार्यक्षेत्र घटाउने निर्देशन दिँदा झिकिने कार्यक्षेत्र भरिभराउ गरी पाँच करोड रुपैयाँ वा जम्मा कारोबारको पन्ध्र प्रतिशतमा जुन घटी हुन्छ सोभन्दा कम व्यावसायिक सेवा सञ्चालन भएको देखिएको हुनुपर्नेछ ।

स्पष्टीकरण : यस उपनियमको प्रयोजनको लागि “कारोबार” भन्नाले संस्था वा सङ्घले सञ्चालन गरेको व्यावसायिक क्रियाकलापहरूमा पछिल्लो आर्थिक वर्ष सम्ममा परिचालित बचतको दायित्व र पछिल्लो आर्थिक वर्षको सदस्यतर्फको खरिद वा बिक्री कारोबारको जोड सम्झनुपर्छ ।

(६) सेवाकेन्द्र वा सम्पर्क केन्द्र स्थापनाको लागि सदस्य संख्या दुई हजार भन्दा बढी भएका संस्थाको तेत्तिस प्रतिशत सदस्य उक्त स्थानमा रहेको वा कम्तीमा सात सय सदस्य भन्दा बढी रहेको हुनुपर्नेछ र सम्बन्धित वडा तथा स्थानीय तहको सिफारिस आवश्यक पर्नेछ ।

(७) संस्थाको सेवाकेन्द्र वा सम्पर्क केन्द्र दर्ता गर्ने अधिकारीबाट स्वीकृत गराए पछि मात्र स्थापना गर्न पाईनेछ ।

८. विषय परिवर्तन सम्बन्धी व्यवस्था : (१) कुनै सहकारी संस्थाका सदस्यहरूले आफ्नो व्यावसायिक आवश्यकताको आधारमा दर्ता हुँदाको बखतको विषय परिवर्तन गर्न चाहेमा साधारण सभामा कायम रहेको कूल सदस्य सङ्ख्याको बहुमतबाट निर्णय गराई सोही बमोजिम संस्थाको विनियममा समेत संशोधन गरी सो को स्वीकृतिको लागि दर्ता गर्ने अधिकारी समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम विषय परिवर्तनको लागि विनियम संशोधन गर्दा प्रचलित ऐन तथा यस नियमावलीको अधीनमा रही गाउँकार्यपालिका बाट निर्धारित शर्त र कार्यविधि पूरा भएको हुनु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (१) बमोजिम कुनै निवेदन प्राप्त भएमा दर्ता गर्ने अधिकारीले आवश्यक जाँचबुझ गरी संशोधन गरिएको विनियम स्वीकृत गर्नु पर्नेछ ।

९. कारोबार, व्यवसाय, उद्योग वा परियोजना सञ्चालन : (१) ऐनको दफा १२ को उपदफा (६) बमोजिम एकै वा फरक प्रकृतिका दुई वा दुईभन्दा बढी संस्थाले अन्तर सहकारी सहयोगको भावनाले संयुक्त वा साझेदारीमा आफ्नो उत्पादन वा सेवाको बजारीकरणका लागि देहाय बमोजिमका आधारमा कारोबार, व्यवसाय, उद्योग वा परियोजना सञ्चालन गर्न सक्नेछन् :

(क) सम्बन्धित संस्थाका सदस्यहरूको आवश्यकतामा आधारित उत्पादनको मूल्य श्रृङ्खला विकास, बजार पहुँच वा निर्यात प्रबन्धको प्रयोजन हुनुपर्ने,

(ख) प्रस्तावित कारोबार, व्यवसाय, उद्योग वा परियोजनाको स्वामित्व, स्रोत परिचालन, सञ्चालन विधि, सदस्यहरूको लोकतान्त्रिक नियन्त्रण प्रणाली, प्रतिफल वितरण लगायत व्यावसायिक प्रस्तावनाको विस्तृत रूपरेखा तयार गरिएको हुनुपर्ने,

(ग) खण्ड (ख) बमोजिमको प्रस्तावना, सम्बद्ध संस्थाहरू प्रत्येकको साधारण सभाको कायम रहेको कूल सदस्य सङ्ख्याको बहुमतबाट पारित भएको हुनुपर्ने,

(घ) खण्ड (ग) बमोजिम पारित प्रस्तावना संयुक्त रूपमा वा साझेदारीमा कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धमा सम्बद्ध संस्थाहरूबीच कम्तीमा पाँच वर्षको करार बन्दोबस्त भएको हुनुपर्ने,

(ङ) प्रस्तावित संयुक्त वा साझेदारी कारोबार, व्यवसाय, उद्योग वा परियोजना सम्भाव्यता अध्ययनबाट सम्भाव्य देखिनुपर्ने,

(च) प्रचलित कानून बमोजिम स्थानीय तह वा अन्य निकायमा प्रस्तावित संयुक्त वा साझेदारी व्यवसाय दर्ता गर्नुपर्ने भए गरिएको हुनुपर्ने,

(छ) प्रस्तावित संयुक्त वा साझेदारी व्यवसाय सञ्चालन गर्नका लागि प्रचलित कानून बमोजिम कुनै निकायबाट अनुमतिपत्र, स्वीकृति वा इजाजतपत्र लिनुपर्ने भए लिएको हुनुपर्ने ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको कार्य सम्पन्न गरी सम्बन्धित संस्था वा सङ्घले तत्सम्बन्धी सम्पूर्ण कागजात संलग्न राखी दर्ता गर्ने अधिकारी समक्ष निवेदन दिनुपर्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम प्राप्त निवेदन उपर दर्ता गर्ने अधिकारीले पन्ध्र दिनभित्र आवश्यक जाँचबुझ गरी संयुक्त वा साझेदारीमा कारोबार, व्यवसाय, उद्योग वा परियोजना सञ्चालन गर्ने जानकारी दिनेछ ।

(४) उपनियम (३) बमोजिम अनुमति दिएको जानकारीको दर्ता गर्ने अधिकारीले छुट्टै अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।

(५) यस नियमबमोजिम अनुमति पाएको संयुक्त वा साझेदारीमा कारोबार, व्यवसाय, उद्योग वा परियोजना सञ्चालन गर्ने संस्था वा सङ्घले दर्तागर्ने अधिकारीले तोकेको ढाँचामा नियमित रूपमा प्रगति विवरण र वार्षिक लेखापरीक्षण प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्नेछ ।

१०. सहकारी संस्थाको विनियम : (१) सहकारी संस्थाले विनियम बनाउँदा अनुसूची-१० मा उल्लिखित विषयहरू समावेश गर्नु पर्नेछ ।

११. संघको सदस्यता : (१) सहकारी संस्थाले एक संबन्धित जिल्लाको विषयगत संघ र जिल्ला सहकारी संघको सदस्यता लिनुपर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम सदस्यता लिदा संबन्धित संघको विनियममा उल्लिखित प्रक्रिया पुरा भएको हुनुपर्नेछ ।

परिच्छेद-३

सदस्यता

१२. सदस्यताको समाप्ति : (१) ऐनको दफा २३ को उपदफा (१) को खण्ड (ख), (ग) र (घ) बमोजिम कुनै सदस्यको सदस्यता समाप्त गर्दा देहायको अवस्थापूरा भएको हुनु पर्नेछ :

(क) सम्बन्धित सदस्यको सदस्यता समाप्तिको आधारसहितको जानकारी संस्थामा प्राप्त भएको वा संस्थाको अभिलेखबाट देखिएको हुनुपर्ने,

(ख) सम्बन्धित सदस्यको सदस्यता समाप्तिका सम्बन्धमा सञ्चालक समितिले उपसमिति गठन गरी छानबिनको प्रतिवेदन लिएको हुनुपर्ने,

(ग) सदस्यता समाप्ति गरिने सम्बन्धित सदस्यलाई खण्ड (ख) बमोजिमको उपसमितिले आफ्नो सफाई पेस गर्न मनासिबमाफिकको मौका दिएको हुनुपर्ने,

(घ) सम्बन्धित सदस्यको सदस्यता समाप्त गर्ने सम्बन्धमा सञ्चालक समितिको निर्णय भएको हुनुपर्ने ।

(२) उपनियम (१) को खण्ड (घ) बमोजिम सञ्चालक समितिले गरेको निर्णयमा चित्त नबुझ्ने सदस्यले दर्ता गर्ने अधिकारी समक्ष उजुरी गर्न सक्नेछ र तत् सम्बन्धमा दर्ता गर्ने अधिकारीले गरेको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

(३) उपनियम (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि ऐनको दफा २को उपदफा (१)बमोजिम दोहोरो सदस्यता भए नभएको सम्बन्धमा संस्थाले आफ्ना सदस्यहरूलाई यो नियमावली प्रारम्भ भएको मितिले तीन महिनाभित्र स्व-घोषणा गर्न सूचना दिनुपर्नेछ ।

(४) उपनियम (३) बमोजिम प्राप्त सूचनाका आधारमा ऐनको दफा २२ को उपदफा (१)विपरीत दोहोरो सदस्यता भएको सदस्यको हकमा निजले चाहेको संस्थाको सदस्यता कायम राखी अन्य संस्थाको ऐनमा निर्धारित म्यादभित्र त्यस्तो सदस्यको सदस्यता अन्त्य गर्नुपर्नेछ ।

(५) यस नियममा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि दर्ता गर्ने अधिकारीले निरीक्षण वा अनुगमनको सिलसिलामा वा अन्य कुनै माध्यमबाट ऐनको दफा २२ को उपदफा (१)विपरीत कुनै सदस्यको दोहोरो सदस्यता रहेको देखिएमा सदस्यले चाहेको कुनै एक मात्र संस्थाको सदस्यता कायम गरी अन्य संस्थाको सदस्यता खारेज गर्न निर्देशन दिन सक्नेछ र सोही निर्देशन बमोजिम सम्बन्धित संस्थाले त्यस्तो सदस्यको सदस्यता समाप्त गर्नुपर्नेछ ।

१३. सदस्यको रकम फिर्ता : (१) सदस्यले सदस्यता त्याग गरेको अवस्थामा ऐनको दफा ४३ को उपदफा (१) र (२)बमोजिम निजले पाउनुपर्ने देहायको रकम ऐनमा तोकिएको समयवधि भित्र सम्बन्धित संस्थाले निजलाई फिर्ता दिनुपर्नेछ :

(क) निजको शेयरको अङ्कित मूल्य बराबरको रकम

(ख) निजले भुक्तानी लिन बाँकी शेयर लाभांशबापतको रकम,

(ग) निजले भुक्तानी लिन बाँकी संरक्षित पूँजी फिर्ताबापतको रकम ।

(२) उपनियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि संस्था घाटामा गएको अवस्थामा सञ्चित घाटाको रकम शेयर पूँजीबाट समानुपातिक रूपमा घटाई बाँकी रहेको हिसाबमा मात्र सदस्यलाई दिनुपर्ने रकम कायम गरी फिर्ता दिनुपर्नेछ ।

(३) सदस्यहरूले संस्थामा जम्मा गरेको बचत रकम सदस्यले मागेका बखत ब्याज सहित तुरुन्त फिर्ता दिनुपर्नेछ । तर आवधिक बचतको रकम निर्धारित अवधि भुक्तान भएपश्चात् फिर्ता गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-४

साधारण सभा, समिति र लेखा सुपरिवेक्षण समिति

१४. साधारण सभा सम्बन्धी विशेष व्यवस्था: (१) ऐनको दफा २९ को उपदफा (६) मा उल्लिखित सदस्य सङ्ख्या भएको संस्थाको साधारण सभा एकै स्थानमा गर्न असुविधा हुने देखी समितिले साधारण सभाको लागि तय भएका समान कार्यसूचीउपर छलफल गर्न साधारण सभा बोलाउन सक्नेछ ।
- (२) उपनियम (१) बमोजिम बोलाइएको साधारण सभामा सञ्चालक तथा लेखा सुपरीवेक्षण समितिका सदस्यको उपस्थितिमा **उपनियम (५) बमोजिमको** एकाइमा रहेका बहुमत सदस्यहरूको उपस्थितिमा त्यस्तो साधारण सभाको लागि तय भएका समान कार्यसूचीउपर छलफल गरी कम्तीमा बहुमत सदस्यको निर्णय बमोजिम साधारण सभाको अन्तिम निर्णय प्रमाणित गर्ने एक क्षेत्रबाट एक महिला सहित तीन जना सदस्य प्रतिनिधि छनौट गर्नु पर्नेछ ।
- (३) उपनियम (२) बमोजिम छनौट भएका प्रतिनिधिहरूले साधारण सभाको अन्तिम निर्णय प्रमाणित गर्न सक्नेछन् ।
- (४) उपनियम (३) बमोजिम साधारण सभाको अन्तिम निर्णय प्रमाणित गर्ने सम्बन्धमा छनौट भएका प्रतिनिधिहरूका बीच मतैक्यता हुन नसकेमा उपस्थित प्रतिनिधिहरूको बहुमतबाट भएको निर्णय बमोजिम हुनेछ ।
- (५) उपनियम (१) बमोजिम हुने साधारण सभाको बैठक देहाय बमोजिम गराउनु पर्नेछ :
- (क) संस्थाको कार्यक्षेत्रलाई विभिन्न एकाइमा सदस्य सङ्ख्याको आधारमा विभाजन गर्ने,
 - (ख) सम्बन्धित एकाइमा रहेका सदस्य सङ्ख्याको आधारमा प्रतिनिधि सङ्ख्या यकिन गर्ने,
 - (ग) यकिन भएको सङ्ख्याको आधारमा प्रतिनिधि चयन गर्ने, र
 - (घ) साधारण सभाको समान कार्यसूचीमा एकाइमा रहेका सदस्यहरू बीच छलफल गर्ने र एकाइमा रहेका सदस्यहरूको धारणाको प्रतिनिधित्व चयन भएका प्रतिनिधिले गर्ने ।
- (६) उपनियम (१) बमोजिम हुने साधारण सभाको बैठकमा सहभागिता सम्बन्धी अन्य व्यवस्था विनियममा भएको व्यवस्था बमोजिम हुनेछ ।

१५. समितिको बैठक: (१) समितिको बैठक अध्यक्षको निर्देशनमा **सचिवले** बोलाउनेछ ।

(२) समितिको बैठक अवश्यकता अनुसार अध्यक्षले तोकेको मिति, स्थान र समयमा बस्नेछ । तर दुई बैठकबीचको अवधि पैतालिस दिनभन्दा बढी हुनु हुँदैन ।

(३) बैठकको अध्यक्षता समितिको अध्यक्षले निज उपस्थित नभएमा उपाध्यक्षले र निजसमेत उपस्थित नभएमा सञ्चालकहरूमध्येबाट जेष्ठ सदस्यले गर्नेछ ।

(४) उपनियम (२) को अवधिभित्र बैठक नबोलाइएमा बहुमत सदस्यले हस्ताक्षर गरी बैठक बोलाउन अध्यक्ष समक्ष लिखित अनुरोध गर्न सक्नेछन् र त्यस्तो अनुरोध प्राप्त भएमा अध्यक्षले सात दिनभित्र बैठक बोलाउनुपर्नेछ ।

(५) उपनियम (४) बमोजिम बैठक नबोलाइएको अवस्थामा बहुमत सञ्चालक सदस्यहरू उपस्थित भई सञ्चालक समितिको बैठक बोलाउन सक्नेछन् ।

(६) उपनियम (५) बमोजिम बोलाइएको बैठकको अध्यक्षता उपस्थित सञ्चालकहरू मध्येबाट चुनिएको सञ्चालकले गर्नेछ ।

(७) समितिको बैठकको निर्णय अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिका साथै बहुमत सञ्चालकबाट प्रमाणित गर्नुपर्नेछ ।

(८) समितिको बैठकको गणपूरक सङ्ख्या समितिको तत्काल कायम रहेको कूल सदस्य सङ्ख्याको बहुमत सदस्य सङ्ख्या हुनेछ ।

१६. समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार: ऐनको दफा ३२मा उल्लिखित काम, कर्तव्य र अधिकारका अतिरिक्त समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

- (क) संस्थाको समग्र कार्यसञ्चालनमा सदस्यहरूको रचनात्मक सहभागिता सुनिश्चित गर्ने,
- (ख) सदस्यहरूलाई नियमित रूपमा सहकारी शिक्षा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउने,
- (ग) ऐन तथा यस नियमावली बमोजिम हुने निरीक्षण, अनुगमन कार्यमा सहयोग पुर्याउनुका साथै प्राप्त निर्देशनहरूको कार्यान्वयनको व्यवस्था मिलाउने,
- (घ) लेखा सुपरिवेक्षण समितिबाट प्राप्त सुझावहरू कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,
- (ङ) संस्थाको कार्यसञ्चालनमा पारदर्शिता कायम राखी सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरिङ्ग) निवारणसम्बन्धी प्रचलित कानून बमोजिमका व्यवस्थाहरूको कार्यान्वयन गर्ने गराउने,
- (च) आवश्यकता अनुसार उपसमितिहरू गठन, विघटन तथा जिम्मेवारी तोक्ने,
- (छ) सदस्य तथा पदाधिकारीहरूका लागि आचार-संहिता बनाई लागू गर्ने,
- (ज) विनियममा उल्लिखित अन्य कार्यहरू गर्ने ।

१७. तदर्थ समितिको गठन : (१) ऐनको दफा ३६ को उपदफा (३) बमोजिम समिति विघटन भएमा संस्थाको दैनिक कार्य सञ्चालन गर्न र अर्को समितिको निर्वाचन गराउन दर्ता गर्ने अधिकारीले सदस्यहरूमध्येबाट सात जनाको एक तदर्थ समिति गठन गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम तदर्थ समिति गठन गर्दा देहाय बमोजिमका आधार लिनुपर्नेछ :

- (क) सदस्यको नाममा संस्थाको तिर्नुपर्ने भाखा नाघेको ऋण वा अन्य बाँकी बक्यौता रहेको हुन नहुने,

- (ख) एकै परिवारका एकभन्दा बढी सदस्य समितिमा रहेको हुन नहुने,
- (ग) साबिकमा कायम रहेको समितिको सदस्य वा त्यस्तो परिवारको सदस्य हुनहुने,
- (घ) उपलब्ध भएसम्म जम्मा सदस्यको कम्तीमा तेत्तीस प्रतिशत महिला हुनुपर्ने ।

१८. लेखा सुपरिवेक्षण समितिका पदाधिकारीको योग्यता :ऐनको दफा ३७ को उपदफा (१) बमोजिमको लेखा सुपरिवेक्षण समितिको संयोजक तथा सदस्य हुन देहाय बमोजिमको योग्यता पुगेको हुनु पर्नेछ :

- (क) सम्बन्धित सहकारी संस्थाको सदस्यता लिएको कम्तीमा तीन वर्ष पूरा भएको, तर प्रारम्भिक साधारण सभाबाट निर्वाचित हुने लेखा समितिका संयोजक तथा सदस्यहरूको हकमा यो खण्ड लागू हुनेछैन ।
- (ख) संस्थालाई तिर्नु, बुझाउनुपर्ने बेरुजु वा भाखा नाघेको कर्जा वा बक्यौता रकम नरहेको,
- (ग) संस्थाले आफैं वा अन्य निकायको तर्फबाट आयोजना गरिने लेखापालन वा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित तालिम लिएको ।
- (घ) अन्य सहकारी संस्थाको सञ्चालक वा लेखा सुपरिवेक्षण समितिमा नरहेको ।

परिच्छेद: ५

कोष सम्बन्धी व्यवस्था

१९.अन्य कोष सम्बन्धी व्यवस्था:(१) सहकारी संस्थाको कुनै वर्षको खुद बचतको रकमबाट कम्तीमा पच्चीस प्रतिशत रकम ऐनको दफा ४७ बमोजिम जगेडा कोषमा जम्मा गरी बाँकी रहेको रकमलाई शत प्रतिशत मानी सोबाट कम्तीमा पच्चीस प्रतिशत रकम ऐनको दफा ४८ बमोजिम संरक्षित पूँजी फिर्ता कोष र शून्य दशमलव पाँच प्रतिशतले हुन आउने रकम ऐनको दफा ४९ बमोजिम सहकारी प्रवर्द्धन कोषमा छुट्ट्याएर बाँकी रहेको रकमलाई शतप्रतिशत मानी देहाय बमोजिमका कोषहरूमा कम्तीमा पाँच प्रतिशत रकमको दरले छुट्याई वितरण गर्नुपर्नेछ :

- (क) सहकारी शिक्षा कोष, (ख) शेयर लाभांश कोष,
- (ग) कर्मचारी बोनस कोष, (घ) सहकारी विकास कोष,
- (ङ) घाटापूर्ति कोष (च) सामुदायिक विकास कोष,
- (छ) ऐनको दफा ७६ को उपदफा (१) बमोजिम साधारण सभाले स्विकृत गरेको स्थिरीकरण कोष, (ज) अन्य जोखिम व्यवस्थापन कोष ।

(२) उपनियम (१) को खण्ड (ग) बमोजिमको कर्मचारी बोनस कोषबाट रकम वितरण गर्दा बढीमा तीन महिनाको तलब भन्दा बढी नहुने गरी रकम वितरण गर्नु पर्नेछ ।

२०. अभिलेख : (१) ऐनको दफा ५१ को उपदफा (२) बमोजिम सहकारी संस्थाले आफ्नो कार्यसञ्चालनको अभिलेखका साथै आफूले गरेको कारोबारको लेखा विभागले तोकेको लेखामान तथा ढाँचा अनुसार राख्नुपर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम अभिलेख तथा लेखा राख्दा अन्य कुराका अतिरिक्त देहायका किताब, खाताबही तथा विवरण समेत राख्नुपर्नेछः

- (क) अनुसूची-३ बमोजिमको सदस्यता दर्ता किताब
 - (ख) प्रारम्भिक साधारण सभा, साधारण सभा, विशेष साधारण सभा र सञ्चालक समिति, लेखा सुपरिवेक्षण समिति, उप-समितिहरूको बैठकहरूको छुट्टाछुट्टै निर्णय पुस्तिका,
 - (ग) नगदी बही,
 - (घ) सहकारी संस्थाले अन्य कुनै व्यक्ति वा संस्था वा सङ्घ वा निकायसँग कुनै कारोबार गरेको भए सो कारोबार देखाउने दर्ता किताब,
 - (ङ) शेयर दर्ता किताब,
 - (च) मालसामानको मौज्दात (स्टक) दर्ता किताब,
 - (छ) ऋण लेनदेन दर्ता किताब,
 - (ज) बेरुजु एवं सम्परीक्षण खाता,
 - (झ) आम्दानी, खर्च, सम्पत्ति र दायित्वसम्बन्धी अलग-अलग खाता तथा सहायक खाताहरू,
 - (ञ) हिसाब परीक्षा सूची, आय-व्यय र स्थिति विवरण-पत्र,
 - (ट) समय समयमा दर्ता गर्ने अधिकारीले तोकिएको अन्य अभिलेख एवं खाताहरू ।
- (३) पाँच करोडभन्दा बढी जायजैथा भएका सहकारी संस्थाले उपनियम (१) बमोजिम राख्नुपर्ने अभिलेख तोकेबमोजिमको निर्धारक पूरा भएको विद्युतीय उपयोग कार्यक्रमणिका (एप्लिकेशन सफ्टवेयर)मा समेत व्यवस्थित गर्नुपर्नेछ ।
- (४) सहकारी संस्थाले आफ्नो संस्थागत तथा व्यावसायिक कारोबारको विवरण विभागले तोकेको व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा समेत प्रविष्ट गर्नुपर्नेछ । तर यसमा लेखिएको कुनै कुराले सदस्यको व्यक्तिगत बचतलगायतका प्रचलित कानून बमोजिम गोप्य रहने सूचना अलग्गै संरक्षण गर्न बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।
- (५) सहकारी संस्थाले आधारभूत अभिलेख तथा कारोबारको विवरण पृष्ठ सुरक्षा (ब्याकअप) व्यवस्थासहित संरक्षण गर्नुपर्नेछ ।

परिच्छेद-६

ऋण असुली तथा बाँकी बक्यौता

२१. ऋण तथा बाँकी बक्यौता असुलि : (१) ऐनको दफा ५८ बमोजिम सहकारी संस्थाको ऋण र दफा ६१ बमोजिम सहकारी संस्थाको बाँकी बक्यौता असुलउपर गर्नुपर्ने व्यक्तिको जायजथा लिलाम बिक्री गरी असुलउपर गर्दा सम्बन्धित सहकारी संस्थाले देहायको कार्यविधि अपनाउनु पर्नेछ :

(क) बाँकी बक्यौता तिर्नु, बुझाउनुपर्ने ठहर भएको व्यक्तिको नाममा बाटोको म्यादबाहेक पैँतीस दिनभित्र तिर्नु, बुझाउनुपर्ने रकम तिर्नु, बुझाउन वा रकम तिरी, बुझाई सकेको भए त्यसको प्रमाण पेश गर्न आउनु भनी म्याद जारी गरी पठाउने,

(ख) खण्ड (क) बमोजिम म्याद जारी गरिएकोमा म्यादभित्र तिर्नु बुझाउनुपर्ने रकम तिर्न, बुझाउन नआएमा वा तिरी, बुझाई सकेको प्रमाण पेश नगरेमा निजको नाममा लिलाम बिक्री गर्ने सूचना प्रकाशन गर्ने,

(ग) धितो राखेको घर, जग्गा, जमिन मालपोत कार्यालयबाट रोक्का नगराइएको भएमा रोक्का गर्न लगाई त्यसको प्रमाण राख्ने,

(घ) धितो राखेको चलअचल सम्पत्तिको लिलाम बिक्री गर्दा धितोको विवरण, निजले बुझाउनुपर्ने सावाँ, ब्याज र हर्जानाको रकमसमेत उल्लेख गरी चल सम्पत्ति भए पन्ध्र दिन र अचल सम्पत्ति भए पैँतीस दिनको म्याद दिई उक्त म्याद भित्र तिर्नु बुझाउनुपर्ने रकम नबुझाएमा धितो लिलाम बिक्री गरी सावाँ, ब्याज र हर्जानाको रकम असुलउपर गरिने बारेको सूचना सम्बन्धित व्यक्तिलाई बुझाई संस्थाको कार्यालय स्थानीय तहको सम्बन्धित वडा कार्यालय र सार्वजनिक स्थानमा टाँस्नुका साथै स्थानीय वा राष्ट्रियस्तरको कुनै एक दैनिक पत्रिकामा सूचना प्रकाशन गर्ने,

तर सम्बन्धित व्यक्तिलाई सूचना बुझाउन नसकिएको वा निज फेला नपरेको खण्डमा दैनिकपत्रिकामा प्रकाशित सूचना बमोजिम लिलाम बिक्रीको प्रक्रिया अगाडि बढाउन बाधापर्नेछैन ।

(ङ) धितो लिलाम बिक्री गर्दा कार्यालय खुल्ने समयदेखि सुरु गरी बन्द हुने समयभन्दा एक घण्टाअगाडि समाप्त गर्नुपर्ने,

तर लिलाम बिक्री हुने भनी तोकिएको दिन बिदा पर्न गएमा त्यसको भोलिपल्ट सोही स्थान र समयमा लिलाम बिक्री गर्नुपर्नेछ ।

(च) धितो लिलाम बिक्री गर्दा लिलाम गरिने चलअचल सम्पत्ति रहेको सम्बन्धित वडाको प्रतिनिधि मालपोत कार्यालय वा स्थानीय तहको मालपोत विषय हेर्ने कर्मचारी सम्बन्धित विषयका प्राविधिक सम्बन्धित संस्थाको व्यवस्थापक सहितको समितिले चलनचल्तीको मोल कायम गरी सोही रकमबाट डाँक बढाबढ गरी सुरु गर्नुपर्ने तथा डाँक बोलन उपस्थित भई डाँक

बढाबढ गर्ने व्यक्तिहरू मध्ये सबैभन्दा बढी डाँक बोल्ने व्यक्तिको नाममा लिलाम बिक्री स्वीकृत गर्ने,

तर सञ्चालक समितिका पदाधिकारी लेखा सुपरिवेक्षण समितिका पदाधिकारी उपसमितिका पदाधिकारी संस्थामा कार्यरत कर्मचारी र निजका नजिकका नातेदारले डाँक बढाबढमा भाग लिन पाउनेछैन ।

(छ) डाँक बोल्न सुरु गरी बढाबढ गर्नेले डाँक अड्क बोलेपछि संस्थाको विनियम वा आन्तरिक कार्यविधिमा तोकिएबमोजिमको ढाँचाको फाराममा निजले बोलेको अड्क स्पष्ट खोली निजको सहीछाप गराउने ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम लिलाम बिक्री गर्दा जिल्ला प्रशासन कार्यालय वा लिलाम बिक्री हुने ठाउँ नजिक कुनै सरकारी कार्यालय भए सो कार्यालय र स्थानीय तहको वडा कार्यालयका प्रतिनिधिलाई साक्षी राखी मुचुल्का गराउनुपर्नेछ ।

(३) लिखितरूपमा अनुरोध गर्दा समेत उपनियम (२) बमोजिमको कुनै कार्यालयको प्रतिनिधि उपस्थित नभएमा उपस्थित प्रतिनिधि र स्थानीय तहको वडा कार्यालयका प्रतिनिधिलाई साक्षी राखी लिलाम बिक्री गर्नुपर्नेछ ।

(४) जुन व्यक्तिको चलअचल सम्पत्ति लिलाम बिक्री गरिने हो सो व्यक्तिलाई लिलाम बिक्री हुने समय र ठाउँ तोकी उपस्थित हुने सूचना पठाउनुपर्नेछ ।

तर त्यसरी लिलाम बिक्री हुने दिन सरोकारवाला व्यक्ति उपस्थित नभएमा पनि लिलाम बिक्री गर्न बाधा पुगेको मानिनेछैन ।

२२. लिलाम बिक्री स्थगित गर्न सक्ने: नियम २१को खण्ड (ख)बमोजिम लिलाम बिक्रीको सूचना प्रकाशित भइसकेपछि ऋणी सदस्यले कर्जा चुक्ता गर्न आएमा वा समितिले तोकिएको रकम जम्मा गरी निश्चित अवधिभित्र कर्जा चुक्ता गर्न ऋणी सदस्य र संस्था बीच सहमति भई लिलाम बिक्री स्थगित गर्नुपर्ने देखिएमा लिलाम बिक्रीको सूचना प्रकाशित गर्ने सहकारी संस्था वा दर्ता गर्ने अधिकारीले त्यस्तो लिलाम बिक्री केही समयका लागि स्थगित गर्न सक्नेछ ।

२३. असुलउपर हुन नसकेको रकम अरू जायजेथाबाट असुलउपर गर्ने: (१) धितो राखेको सम्पत्ति लिलाम बिक्री गर्दा आएको रकमबाट सावौं, ब्याज र हर्जानाको रकम असुलउपर हुन नसकेमा ऐन तथा प्रचलित कानून बमोजिम बाँकी बक्यौता असुलउपर गर्नुपर्ने व्यक्तिको हकभोगको अन्य जायजेथाबाट नियम २१ मा उल्लिखित कार्यविधि अपनाई लिलाम बिक्री गरी असुलउपर गर्नुपर्नेछ ।

(२) मोहीले लिएको ऋणको हकमा निजले कमाएको बाली लिलाम बिक्री गरी साँवा, ब्याज र हर्जानाको रकम असुलउपर गर्नुपर्नेछ ।

(३) उपनियम (१) र (२) बमोजिम लिलाम बिक्री गर्दा लिलाम बिक्री हुने दिनसम्मको साँवा, ब्याज र हर्जानाको रकम असुलउपर गरी बाँकी हुन आएको रकम सरोकारवाला व्यक्तिलाई फिर्ता दिनुपर्नेछ ।

२४. बेचबिखन वा लिलाम बिक्री गर्न वा लिजमा दिन नहुने : यस नियमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तह वा सहकारी विकास बोर्डको स्वामित्व वा नियन्त्रणमा रहेको नेपाल सरकारको एकाउन्त प्रतिशत सेयर स्वामित्व भएको साझा यातायात, साझा प्रकाशन, साझा स्वास्थ्य सेवा, साझा भण्डार, साझा सेवा जस्ता संस्थाको घर, जग्गा लगायतका स्थिर सम्पत्ति नेपाल सरकारको स्वीकृति बिना बेचबिखन वा लिलाम बिक्री गर्न वा धितो राख्न वा पाँच वर्षभन्दा बढी अवधिका लागि लिजमा दिनुहुँदैन ।

तर त्यस्ता संस्थाले ऋण वा अन्य बाँकी बक्यौता बापत धितो लिएको वा संस्था आफैले धितो सकार गरेको घर, जग्गा यस नियमावली बमोजिम लिलाम बिक्री गर्न नेपाल सरकारको स्वीकृति आवश्यक पर्नेछैन ।

२५. लिलाम सकार्ने व्यक्तिबाट रकम असुल गर्ने : (१) लिलाम बिक्रीको कार्य सकिना साथ लिलाम सकार गर्ने व्यक्तिबाट सकार गरेको मूल्यको दश प्रतिशत रकम सोही दिन धरौटीको रूपमा लिई राख्नु पर्नेछ र बाँकी नब्बे प्रतिशत रकम लिलाम सकारेको मितिले सात दिनभित्र बुझाइसक्नुपर्नेछ तथा सो म्यादभित्र नबुझाएमा धरौटी बापत राखेको रकम जफत हुने व्यहोराको कागज गराई राख्नुपर्नेछ ।

(२) लिलाम सकार्ने व्यक्तिले सकार गरेको मूल्यको दश प्रतिशत रकम सोही दिन नबुझाएमा निजपछि सबैभन्दा बढी डाँक बोल्ने व्यक्तिको नाममा लिलाम सदर गर्नुपर्नेछ ।

(३) लिलाम सकार गर्ने व्यक्तिले यस नियमबमोजिम सकार गरेको पूरा मूल्य बुझाएमा निजको नाउँमा सो जायजथामा प्रचलित कानूनबमोजिम रजिष्ट्रेशन वा दाखिल खारेजसमेत गरिदिनका लागि सहकारी संस्थाले सम्बन्धित कार्यालयमा लेखी पठाउनुपर्नेछ ।

२६. लिलाम बिक्री नभएमा जायजथा सहकारी संस्थाको स्वामित्वमा रहने : नियम २१ र नियम २३ बमोजिम लिलाम बिक्री गर्नुपर्ने जायजथा लिलाम बिक्री गर्दा कसैले नसकारेमा सहकारी संस्थाले उक्त जायजथाको स्वामित्व आफूमा लिन सक्नेछ र त्यस्तो स्थितिमा सम्बन्धित कार्यालयहरूले सहकारी संस्थाको जनाउबमोजिम आफ्नो कार्यालयमा रहेको सेस्तामा तदनुसार रजिष्ट्रेशन वा दाखिल खारेज गरिदिनुपर्नेछ ।

२७. जायजेथा फिर्ता दिनुपर्ने : नियम २६ बमोजिम संस्थाको नाममा कायम हुन आएको जायजेथा छ महिनाभित्र सम्बन्धित ऋणी सदस्यले आफूले तिर्नु बुझाउनु पर्ने साँवा र अधिल्लो दिनसम्मको ब्याज, हर्जाना र लिलाम प्रक्रियासँग सम्बन्धित खर्च समेत चुक्ता गरी फिर्ता लिन चाहेमा सम्बन्धित सहकारी संस्थाले आवश्यक प्रकृया पुन्याई फिर्ता दिनुपर्नेछ ।

२८. ऐनको दफा ६० बमोजिम कर्जा सूचना केन्द्रको स्थापना लगायत समितिको गठन, काम कर्तव्य, अधिकार र कार्य संचालन विधि संघीय सहकारी कानूनमा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-७

कर्जा असुली न्यायाधिकरण

२९. कर्जा असुली न्यायाधिकरणको गठन, कार्यक्षेत्र, उजुरी निवेदन सम्बन्धी प्रक्रिया, सुनुवाई साथै कर्जा असुली विधि संघीय सहकारी कानूनमा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-८

एकीकरण, विघटन र दर्ता खारेजी

३०. सहकारी संस्थाको एकीकरण : (१) ऐनको दफा ६५ बमोजिम दुई वा दुईभन्दा बढी संस्थाहरू एकीकरण गर्दा देहायका शर्त बन्देजहरू पूरा भएको हुनुपर्नेछ :

- (क) कार्यक्षेत्र एक अर्कासँग खण्टिएको वा जोडिएको हुनुपर्ने,
- (ख) सदस्यहरू बीचको साझा बन्धन समान हुनुपर्ने,
- (ग) एकै विषय वा प्रकृतिका संस्था हुनुपर्ने वा फरक विषय वा प्रकृतिका भए तापनि मूलतः एकै विषयमा प्रतिस्पर्धा भएको हुनुपर्ने,
- (घ) सदस्यको प्रत्यक्ष सहभागिता एवं लोकतान्त्रिक नियन्त्रण कायम रहनुपर्ने,
- (ङ) एकीकरण गर्नुपूर्व गाँउपालिकाको पूर्वस्वीकृति लिनु पर्ने ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम एकीकरण गर्दा साधारणतया मौजुदा संस्थाको कार्यक्षेत्रको आधारमा स्थानीय तहको वडा, स्थानीय तह, जिल्ला वा प्रदेशको क्षेत्रभित्र पर्नेगरी गर्नुपर्नेछ ।

(३) उपनियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि मन्त्रालयको पूर्व-स्वीकृति विना संवत् २०४९ साल जेठ २ गतेभन्दा अघि दर्ता भएका साझा (सहकारी) संस्थाहरूलाई अर्को संस्थामा एकीकरण गर्न वा त्यस्ता संस्थाहरूको घरजग्गा लगायतका स्थीर सम्पत्ति बेचबिखन गर्न वा धितो राख्न वा पाँच वर्षभन्दा बढी अवधिका लागि लिजमा दिनु हुँदैन ।

(४) महिलामात्र सदस्य रहने संस्था महिलामात्र सदस्य रहने संस्थामा एकीकरण गर्न प्राथमिकता दिनुपर्नेछ । तर विशेष रूपमा पिछडिएका समुदायमा स्थापित संस्थाको साङ्गठनिक गतिशीलतामा असर पर्ने गरी एकीकरण गरिनेछैन ।

(५) एकीकरणका अन्य शर्त, आधार र प्रक्रिया बगनासकाली गाउँकार्यपालिका बाट स्वीकृत कार्यविधिमा व्यवस्था भएबमोजिम हुनेछ ।

३१. सहकारी संस्थाको विभाजन : (१) ऐनको दफा ६५ बमोजिम सहकारी संस्थाको विभाजन गरी दुई वा दुईभन्दा बढी संस्थाहरू कायम गर्दा देहायका शर्तहरू पूरा भएको हुनुपर्नेछ :

(क) बचत तथा ऋणको मुख्य कारोबार भएको सहकारी संस्थाको हकमा सो को कार्यक्षेत्र स्थानीय तहको एक वडाभन्दा बढी भएको,

(ख) विभाजनको प्रकृयाबाट स्थानीयकरण गर्दा संस्थाहरूको कार्यसञ्चालनमा सदस्यहरूको सक्रिय सहभागिता तथा लोकतान्त्रिक नियन्त्रण कायम रहने अवस्था भएको,

(ग) विभाजन गर्नु पूर्व दर्ता गर्ने अधिकारीको पूर्व स्वीकृति लिनु पर्ने ।

(२) सहकारी संस्था विभाजन गर्दा मौजुदा कारोबारको प्रकृतिअनुसार ऐनको दफा ११ बमोजिमको विषयगत वर्गीकरण मिल्ने गरी फरकफरक भौगोलिक कार्यक्षेत्र कायम राखी विभाजन गर्न सकिनेछ ।

(३) दर्ता गर्ने अधिकारी सहकारी संस्थाहरूको एकीकरण वा विभाजनको सिलसिलामा सम्बन्धित सङ्घको राय लिन सक्नेछ ।

(४) विभाजनका अन्य शर्त, आधार र प्रक्रिया बगनासकाली गाउँकार्यपालिकाबाट स्वीकृत कार्यविधिमा व्यवस्था भएबमोजिम हुनेछ ।

३२. पूर्व-सहमति लिनुपर्ने: नियम ३० वा ३१ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको कार्यालय वा अन्य सार्वजनिक निकायको ऋण, अनुदान वा अन्य प्रकारको सहयोग रकम वा जेथा रहेका संस्थाको एकीकरण वा विभाजन गर्दा त्यस्तो संस्थाले सम्बन्धित निकायको पूर्व-सहमति लिनुपर्नेछ ।

परिच्छेद-९

लिविङ्गेशन सम्बन्धी व्यवस्था

३३.लिव्विडेटरको नियुक्ति : (१) ऐनको दफा ६७ को उपदफा (१) बमोजिम पचास लाख रुपैयाँसम्मको सम्पत्ति भएको संस्थाको हकमा दर्ता गर्ने अधिकारीले आफु मातहतको अधिकृत कर्मचारीलाई लिव्विडेटर नियुक्त गर्नसक्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम नियुक्त लिव्विडेटरलाई दर्ता गर्ने अधिकारीले लिव्विडेशन सम्बन्धी कार्यमा आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ ।

३४. लिव्विडेटरको काम, कर्तव्य र अधिकार : (१) ऐनको दफा ६६ बमोजिम दर्ता खारेज भएको सहकारी संस्थाको लिव्विडेटरको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ :

- (क) विघटन भएका सहकारी संस्थाबाट असुल हुन बाँकी रहेको रकम चुक्ता गर्नका लागि सो सहकारी संस्थाका हालवाला वा साबिकवाला सदस्यहरू वा मृत सदस्यहरूको जायजेथाबाट बाँकी रकम नियम २१ र नियम २३ बमोजिम असुल उपर गर्ने,
- (ख) विघटन भएका सहकारी संस्थासँग कुनै साहुको कुनै रकम बाँकी लागिराखेको रहेछ र सो संस्थाकै हिसाब किताबमा चढाइएको रहेनछ भने त्यस्ता साहुलाई यो यति म्यादभित्र सो रकमको दावा गर्न आउनु भनी वा सो बाँकी लागेको प्रमाणित नभएसम्म त्यति रकम वितरण नगरियोस् भनी दाबी गर्न आउनु भनी सूचना जारी गर्ने,
- (ग) साहुहरू मध्ये कसलाई प्राथमिकता दिने भन्ने प्रश्न उठेमा त्यसको निर्णय गर्ने,
- (घ) सहकारी संस्था विघटन गर्ने सिलसिलामा सहकारी संस्थाको जायजेथा जम्मा गर्ने र वितरण गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक निर्देशन दिने,
- (ङ) सहकारी संस्थाले गरेको वा सहकारी संस्थाको विरुद्धमा गरिएको दाबीको सम्बन्धमा दुवै पक्षबीचमा मिलापत्र गराउने,
- (च) विघटनका लागि आवश्यक देखेमा सदस्यहरूको बैठक बोलाउने,
- (छ) सहकारी संस्थाको खाताबही, कागजात, लिखत र जायजेथाको जिम्मा लिने,
- (ज) सहकारी संस्थाको सम्पत्ति बेचबिखन गर्ने,
- (झ) सरोकारवालाहरूसँग समेतको परामर्शमा सहकारी संस्थाको जायजेथा वितरण गर्ने योजना तयार गरी त्यसको वितरण गर्ने ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको अधिकारको प्रयोग गर्दा लिव्विडेटरले आवश्यक सम्झौता सहकारी संस्थाको गठन, काम, कर्तव्य, सम्पत्ति वा अन्य कुराको सम्बन्धमा आवश्यक जानकारी प्राप्त गर्न पक्ष, विपक्ष, साक्षीहरू र संस्था वा सङ्घको कुनै कर्मचारीलाई आफूसमक्ष उपस्थित गराई सोधपुछ गर्न सक्नेछ ।

३५. लिक्विडेशन नियन्त्रण गर्ने दर्ता अधिकारीको अधिकार : नियम ३४ बमोजिमको अधिकार प्रयोग गरी लिक्विडेटरले गरेको कामलाई दर्ता गर्ने अधिकारीले दोहोर्‍याई हेरी देहाय बमोजिम गर्न सक्नेछ :

(क) निर्देशन विपरीत लिक्विडेटरले जारी गरेको आदेश खारेज गर्न बदल्न वा आवश्यकतानुसार अर्को आदेश जारी गर्न,

(ख) संस्था वा सङ्घको खाताबही, कागजात, लिखत र जायजेथाहरू पेस गराउन,

(ग) नियम ३४ बमोजिमको लिक्विडेटरको अधिकारमा आफूलाई उपयुक्त लागेको हद-बन्देज तोकिदिन,

(घ) लिक्विडेटरले जाँचेको हिसाब किताबको प्रतिवेदन लिन,

(ङ) नियम ३४ को खण्ड (ङ) बमोजिम मिलापत्र गराउने र सो नियमको खण्ड (झ) बमोजिम जायजेथा वितरण गर्ने सम्बन्धमा सामान्य सिद्धान्त निर्धारण गरिदिन,

(च) लिक्विडेटरले पाउने पारिश्रमिक एवं भत्ताको निमित्त आवश्यक निर्देशन दिन,

(छ) लिक्विडेटरलाई पदबाट हटाई अर्को नियुक्त गर्न ।

३६. दायित्व भुक्तानी : (१) ऐनको दफा ६६ बमोजिम दर्ता खारेज वा विघटन भएको सहकारी संस्थाको कोषबाट देहाय बमोजिमको प्राथमिकता क्रमअनुसार देहायको कार्यका लागि खर्च गर्न सकिनेछ :

(क) विघटनको कामको निमित्त भएका खर्चहरू फछ्यौट गर्न,

(ख) सदस्यलाई बचतको रकम भुक्तानी गर्न

(ग) कर्मचारीको तलब भत्ता दिन,

(घ) ऋण भुक्तानी गर्न,

(ङ) अन्य भुक्तानी दिनुपर्ने रकमहरू दिन,

(च) शेयर पूँजी फिर्ता दिन,

(छ) लाभांश नबाँडिएको समयजतिको हकमा लाभांश वितरण गर्न ।

(२) कुनै सहकारी संस्थाको विघटनको काम समाप्त भइसकेपछि पनि सो संस्थाको कुनै साहुले पाउनुपर्ने रकम लिन नआएमा विघटनको काम समाप्त भएको मितिले तीन महिनाभित्र उक्त संस्थाको कोषउपर त्यस्तो साहुले आफूले पाउनुपर्ने रकमको लागि दाबी गरिसक्नुपर्नेछ र सो म्याद नाघेपछि परेको दाबी उपर कुनै कारवाही हुनेछैन ।

परिच्छेद-१०

दर्ता गर्ने अधिकारीको काम, कर्तव्य र अधिकार

३७. दर्ता गर्ने अधिकारीको काम, कर्तव्य र अधिकार: (१) ऐनकोदफा ७० मा उल्लिखित काम, कर्तव्य र अधिकारको अतिरिक्त दर्ता गर्ने अधिकारीको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

- (क) सहकारी संस्था दर्ता गर्नका लागि परेको दरखास्त उपर आवश्यक जाँचबुझ गरी सहकारी संस्था दर्ता गर्ने र दर्ताको प्रमाणपत्र दिने
- (ख) ऐन र यस नियमावलीको अधीनमा रही सहकारी संस्थाले आफ्नो कार्यसञ्चालन गर्न बनाएको विनियम स्वीकृत गर्ने
- (ग) ऐन र यस नियमावलीको अधीनमा रही सहकारी संस्थाको एकीकरण, विभाजन तथा कार्यक्षेत्र पुनः निर्धारणसम्बन्धी कार्य गर्ने,
- (घ) नियमितरूपमा सहकारी संस्थाको निरीक्षण तथा हिसाब किताब जाँच गर्नुका साथै स्थापित सूचना प्रतिवेदन प्रणालीका आधारमा सहकारी संस्थाहरूको निरन्तर अनुगमन गरी आवश्यक निर्देशन दिने
- (ङ) सहकारी संस्थाहरूको नियमित अनुगमन गरी निर्धारित अवधिभित्र लेखापरीक्षण नगराउने सहकारी संस्थाहरूको लेखापरीक्षण गराउने
- (च) विपन्न ग्रामीण महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, मुक्त कर्मैया, मुक्त हलिया, भूमिहीन कृषक, बेरोजगार, श्रमिक र दलित तथा अल्पसङ्ख्यक जनजातिसमेतका सीमान्तकृत समूहको सहकारी खेतीपाती वा सदस्यको श्रम वा सीपमा आधारित स्व-रोजगारीका उद्योगधन्दा प्रवर्द्धन गर्न योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी स्वीकृत भएबमोजिम कार्यान्वयन गर्ने
- (छ) सहकारी व्यवसाय, कृषि उपजको मूल्य श्रृङ्खला विकास एवं तत्सम्बन्धी अन्तरसहकारी कारोबारका आयोजनाहरू लाई सहयोग पुऱ्याउने
- (ज) सहकारी शिक्षा तथा तालिम क्रियाकलापहरूको तर्जुमा, सञ्चालन तथा विस्तारका कार्यहरूको समन्वय गर्ने,
- (झ) सहकारी संस्थाहरूको विकास, सहकारी सिद्धान्त, मूल्य मान्यताहरूको प्रचलन तथा सहकारी संस्थाहरूमा सुशासन कायम गराउन आवश्यक निर्देशन गर्ने,
- (ञ) ऐन, यस नियमावलीअन्तर्गत बनेका निर्देशिका, मापदण्ड, कार्यविधि तथा विनियम बमोजिम कार्य नगर्ने सहकारी संस्थाहरूलाई ऐनमा भएको व्यवस्था बमोजिम जरिवाना तथा अन्य कारबाही गर्ने,
- (ट) आर्थिक वर्ष समाप्त भएको तीन महिनाभित्र सहकारी संस्थाको वार्षिक निरीक्षण प्रतिवेदन बगनासकाली गाउँकार्यपालिकामा पेस गर्ने,

- (ठ) निष्कृत अवस्थामा रहेका साझा सहकारी संस्थाहरूलाई सकृय बनाउन आवश्यक कार्य गर्ने,
- (ड) आवश्यक मापदण्ड निर्धारण गरी सहकारी संस्थाको सेवा केन्द्र, विप्रेषण सेवा सञ्चालन, सङ्कलन केन्द्र तथा बिक्री केन्द्र सञ्चालनको स्वीकृति दिने,
- (ढ) ऐन, यस नियमावली र अन्तर्गत बनेका निर्देशिका, मापदण्ड, कार्यविधि तथा बगनासकाली गाउँकार्यपालिकाबाट प्राप्त निर्देशन बमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।
- (२) दर्ता गर्ने अधिकारीले ऐन तथा यस नियमबमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकारहरूमध्ये केही अधिकार आवश्यकताअनुसार आफूमातहतका अधिकृतलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद-११

निरीक्षण तथा अनुगमन

३८. निरीक्षण तथा हिसाब किताब जाँच गर्ने : ऐनको दफा ७१ को उपदफा (१)बमोजिमदर्ता गर्ने अधिकारीले सहकारी संस्थाको जुनसुकै बखत आवश्यकता अनुसार निरीक्षण तथा हिसाब जाँच गर्न गराउन सक्नेछ ।
३९. निरीक्षण तथा अनुगमन सम्बन्धी विशेष व्यवस्था : ऐनको दफा ७३ को उपदफा (२)बमोजिम दर्ता गर्ने अधिकारीले बचत तथा ऋणको कारोबार गर्ने संस्था वा संघको अनुगमन तथा निरीक्षण गर्दा पर्स (PEARLS) लगायतका प्रणाली अवलम्बन गर्न सक्नेछ ।
४०. संघले निरीक्षण तथा अनुगमन गर्ने : (१) ऐनको दफा ७१ बमोजिम जिल्ला सहकारी संघले बगनासकाली गाउँकार्यपालिकाले जारी गरेको मापदण्ड बमोजिम आफ्ना सदस्य संस्थाको अनुगमन तथा निरीक्षण गर्न सक्नेछ ।
- (२) जिल्ला सहकारी संघले ऐनको दफा ७१ बमोजिम नियम ४० को उपनियम (१)का अतिरिक्त आफ्ना सदस्य संख्याको अनुगमन तथा निरीक्षण गरी देहायको विवरण समावेश भएको प्रतिवेदन बगनासकाली गाउँकार्यपालिकामा र दर्ता गर्ने अधिकारीलाई बुझाउनु पर्नेछ ।
- (क) आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको अवस्था,
 - (ख) संस्थामा सुशासनको अवस्था,
 - (ग) सम्पत्ति सुद्वीकरण कानून कार्यान्वयनको अवस्था,
 - (घ) अन्य आवश्यक विवरणहरू ।

परिच्छेद-१२
छुट, सुविधा र सहलियत

४१. छुट, सुविधा र सहलियत प्राप्ति : (१) ऐनको दफा ५७ को उपदफा (२) बमोजिम सहकारी संस्थाले जग्गा जमिन लगायतका अचल सम्पत्ति खरिदगर्दा आय टिकट दस्तुर वा रजिष्ट्रेशन दस्तुर छुट, सुविधा वा सहलियत प्राप्त गर्न सम्बन्धित संस्थाले देहायको विवरण सहित दर्ता गर्ने अधिकारी समक्ष निवेदन दिनुपर्नेछ :

- (क) यसरी निवेदन दिनु अघि रजिष्ट्रेशन दस्तुर, छुट सुविधा लिई अचल सम्पत्ति खरिद गरेको भए जग्गाधनी प्रमाणपुर्जा र सम्बन्धित कागजातको प्रतिलिपि,
 - (ख) साधारणसभाको बैठकबाट घरजग्गाधनीको नाम नामेसी, घर जग्गा रहेको ठेगाना, कित्ता नम्बर, क्षेत्रफल र मूल्य समेत खुलाई खरिद सम्बन्धमा भएको निर्णयको प्रमाणित प्रतिलिपि,
 - (ग) अचल सम्पत्ति खरिदमा बचत रकम उपयोग नहुने र जगेडा कोष तथा शेयर पूँजीबाट खरिद गर्न पुग्ने लेखापरीक्षकबाट प्रमाणित वित्तीय विवरण,
 - (घ) अघिल्लो आर्थिक वर्षको लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको भन्दा थप शेयर पूँजी र जगेडा कोषको रकमबाट खरिद गर्न खोजिएको भए पछिल्लो शेयर पूँजी, जगेडा कोष र बचत रकमको दर्तावाल लेखापरीक्षकले प्रमाणित गरेको वित्तीय विवरण,
 - (ङ) सहकारी संस्थाको अनुगमन तथा निरीक्षण गर्दा कैफियत देखिई सुधारका लागि निर्देशन दिएको भए निर्देशन पालनाको अवस्था खुल्ने कागजात र सुधारको कार्ययोजना ।
- (२) उपनियम (१) बमोजिम प्राप्त निवेदन जाँच गरी दर्ता गर्ने अधिकारीले छुट सुविधाको लागि सम्बन्धित निकायमा लेखी पठाउन सक्नेछ ।

परिच्छेद-१३
विविध

४२. अधिकार प्रत्यायोजन: ऐनको दफा ६९ को उपदफा (२) बमोजिम दर्ता गर्ने अधिकारीले आफ्नो काम, कर्तव्य र अधिकार ऐन तथा यस नियमावलीको अधीनमा रही अधिकृत स्तरको कर्मचारीलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।
४३. सामाजिक परीक्षण: ऐनको दफा ९१ बमोजिम सहकारी संस्थाले सामाजिक परीक्षण गराउन सक्नेछ । सामाजिक परीक्षणको ढाँचाबगनासकाली गाउँकार्यपालिकाले बिधि बनाई लागु गर्नेछ ।

४४.मुद्दाको प्रतिरक्षा सम्बन्धी व्यवस्था :ऐनको परिच्छेद-१८बमोजिम समस्याग्रस्त संस्था वा सङ्घको सम्बन्धमा व्यवस्थापन समितिले गरेको निर्णय वा काम कारबाहीको विषयमा कुनै अदालत वा अर्धन्यायिक निकायमा मुद्दा वा विवाद परेमा सो को प्रतिरक्षा महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयबाट खटिएको सरकारी वकीलबाट हुनेछ ।

४६. विवाद निरूपण समितिको गठन : (१) सहकारी संस्थाकाबीच कुनै विवाद उत्पन्न भएमा सो विवाद निरूपणका लागिदेहाय बमोजिमविवाद निरूपण समितिको गठन हुनेछ:

(क) दर्ता गर्ने अधिकारी वा दर्ता गर्ने अधिकारीले तोकेको व्यक्ति- संयोजक

(ख) जिल्ला सहकारी संघको अध्यक्ष वा प्रतिनिधि- सदस्य

(ग) सम्बन्धित विषयगत सहकारी संघको अध्यक्ष वा प्रतिनिधि- सदस्य

(घ) स्थानीय सहकारी संजालको संयोजक वा प्रतिनिधि - सदस्य

(२) उपनियम (१) बमोजिमको समितिले विवादसँग सम्बन्धित सहकारी संस्थाका एक एक जना प्रतिनिधिलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (१) अनुसारको समितिले आफ्नो कार्यविधि आफैं तय गर्न सक्नेछ ।

४६. जानकारी दिनुपर्ने: (१) यस नियमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि प्रदेशको नियमन क्षेत्राधिकार अन्तर्गत रहेको सहकारी संस्थाले स्थानीय तहमा कार्यालय, सेवा केन्द्र वा अन्य माध्यमबाट सेवा सञ्चालन गर्दा बगनासकाली गाउँकार्यपालिकालाई जानकारी दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमका सहकारी संस्थाहरूको विवरण बगनासकाली गाउँपालिकाले प्रदेश र मन्त्रालयमा पठाउनु पर्नेछ ।

४७. अनुसूचीमा थपघट वा हेरफेर गर्न सक्ने : बगनासकाली गाउँकार्यपालिकाले आवश्यक देखेमा स्थानीय राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी अनुसूचीमा आवश्यक थपघट वा हेरफेर गर्न सक्नेछ ।

अनुसूची-१

(नियम ४ को उपनियम (१) सँग सम्बन्धित)

दर्ता दरखास्तको नमुना

मिति: २० । ।

श्री दर्ता गर्ने अधिकारीज्यू
बगनासकाली गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय,
बगनासकाली पाल्पा ।

विषय: सहकारी संस्थाको दर्ता सम्बन्धमा ।

महोदय,

हामी देहायका व्यक्तिहरु देहायका कुरा खोली देहायको संस्था दर्ता गरी पाउन निवेदन गर्दछौं । उद्देश्य
अनुरूप संस्थाले तत्काल गर्ने कार्यहरुको योजना र प्रस्तावित संस्थाको विनियम दुई प्रति यसै साथ संलग्न
राखी पेस गरेका छौं ।

संस्था सम्बन्धी विवरण

१क) प्रस्तावित संस्थाको नाम:

१ख) ठेगाना:

१ग) उद्देश्य:

१घ) मुख्य कार्य:

१ङ) कार्यक्षेत्र:

१च) दायित्व:

१छ) सदस्य सङ्ख्या: (१) महिला जना (२) पुरुष जना

१ज) प्राप्त सेयर पुँजीको रकम: रु.

१झ) प्राप्त प्रवेश शुल्कको रकम: रु. ।

आवेदकहरुको तर्फबाट

नाम:

हस्ताक्षर:

पद: तदर्थ संचालक समितिका अध्यक्ष

प्रस्तावित

सहकारी संस्था लि

अनुसूची-२

(नियम ४ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदनको ढाँचा

- (१) परिचय
- (२) संस्था गठन गर्नुपर्नाको कारण
- (३) सदस्यताको जनसाङ्ख्यिक आधार
- (४) सहभागिताको औचित्य
- (५) व्यावसायिक सम्भाव्यता
 - ५.१ सदस्य केन्द्रीयताका आधारमा व्यावसायिक कारोबारको अनुमान
 - ५.२ सदस्यहरूको संरक्षण सुनिश्चित गर्ने आधारहरू
 - ५.३ कारोबारबाट हुने बचतको प्रक्षेपण
- (६) पूँजी आवश्यकता र स्रोत
 - ६.१ आवश्यकताको अनुमान
 - ६.२ स्रोत
 - ६.३ पूँजी परिचालनका तर्कसम्मत आधारहरू
- (७) बजार विश्लेषण
 - ७.१ नजिकको बजार
 - ७.२ टाढाको बजार
 - ७.३ प्रतिस्पर्धाको स्तर र प्रतिस्पर्धामा रहिरहने आधारहरू
- (८) कार्यक्षेत्रभित्र रहेका समान प्रकृतिका सहकारी संस्थाहरूको सङ्ख्या, सेवा र सदस्यताको प्रकाशमा प्रस्तावित संस्थाको औचित्य
- (९) पहिले स्थापना भइसकेका समान प्रकृतिका संस्थाहरूमा संलग्न हुन नसक्ने कारण
- (१०) महिला सशक्तीकरण र सामाजिक समावेशीकरणका आयामहरू
- (११) जनशक्ति व्यवस्था
- (१२) संस्थाको विकास र स्थायित्वका आधारहरू ।

अनुसूची-३

(नियम ४को उपनियम (२) र नियम २० को उपनियम (२) को खण्ड (क) सँग सम्बन्धित)

आवेदकहरूको विवरण फारामको ढाँचा

सि. न.	बाजेको नाम, थर	बाबुको नाम, थर	पति वा पत्नीको नाम, थर	आवेदकको नाम,, थर	उमेर	ठेगाना	पेशा	सदस्यले लिन स्वीकार गरेको सेयरको विवरण			सम्पर्क नम्बर	औँठाछाप	फोटो र फोटोमा पर्ने गरी सहिछाप
								प्रतिसेयर रकम रु.	खरिद सेयर सङ्ख्या	सेयरको जम्मा रकम रु.			
१.													
२.													
३.													
४.													
५.													
६.													
७.													
८.													
९.													

अनुसूची-४

(नियम ४ को उपनियम (२) को खण्ड (ख) सँग सम्बन्धित)

व्यावसायिक कार्ययोजनाको ढाँचा

संस्था/सङ्घको नाम :-

ठेगाना :-

क. उद्देश्य :-

१. २.
३.

ख. कार्यहरू :-

१.
२.
३. ४.
५. ६.
.....

ग. आगामी तीन वर्षपछिको अवस्था प्रक्षेपण

१. सदस्यता विस्तार लक्ष्य

विवरण	पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	कैफियत
• सदस्य [सङ्घ/संस्था] सङ्ख्या				
– महिला				
– पुरुष				
– जम्मा				
• जम्मा सदस्यमा दलित				

२. व्यावसायिक सेवा विस्तार लक्ष्य

विवरण	पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	कैफियत
-------	------------	-------------	-------------	--------

• सदस्य [सङ्घ/संस्था] सङ्ख्या				
- परिमाण (.....)				
- रकम (रु.)				
- लाभान्वित हुने सदस्य (जना)				
• सदस्य [सङ्घ/संस्था]लाई वस्तु वा सेवा बिक्री				
- परिमाण (.....)				
- रकम (रु.)				
- लाभान्वित हुने सदस्य (जना)				
• सदस्य [संस्थाका सदस्य] लाई रोजगारीको अवसर सृजना				
- प्रत्यक्ष पूर्णकालीन (जना)				
- अप्रत्यक्ष पूर्णकालीन (वर्षमा २,०८० घण्टाको १ जनाको हिसाबमा जम्मा जना)				
• सदस्य [संस्थाका सदस्य] लाई ऋण सेवा (वार्षिक)				
- रकम (रु.)				
- जना				
- सदस्य [संस्थाका सदस्य] लाई बचत सेवा (मौज्दात)				
- रकम (रु.)				
- जना				

३. सहकारी गतिविधि विस्तार लक्ष्य

विवरण	पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	कैफियत
-------	------------	-------------	-------------	--------

• सदस्य शिक्षा (वार्षिक जना)				
• गाउँ/टोल/उपक्षेत्रीय सदस्य बैठकहरू आयोजना (वार्षिक पटक)				
• सामुदायिक विकासका योजनाहरू सञ्चालन				

घ. पूँजीको स्रोत र उपयोग

विवरण	पहिलो वर्ष	दोस्रो वर्ष	तेस्रो वर्ष	कैफियत
• आवश्यकता				
– स्थीर पूँजीतर्फ (घर, जग्गा, कारखाना, उपकरण, फर्निचर आदि)				
– चालु पूँजीतर्फ (मौज्दात मालसामान, उधारो बिक्री, नगद मौज्दात आदि)				
– ऋण लगानीतर्फ				
– जम्मा				
• स्रोत				
– शेयर पूँजी				
– जगेडा कोष				
– अन्य (.....)				
– सदस्यको बचत (सदस्यलाई ऋण दिन मात्र)				
जम्मा				

कार्यान्वयन जिम्मेवारी बाँडफाँड

ड. सञ्चालक समितिको जिम्मेवारी

- .
- .
- .
- .

च. गाउँ/टोल/उपक्षेत्रीय बैठकको जिम्मेवारी

- .
- .
- .
- .

छ. लेखा सुपरीवेक्षण समितिको जिम्मेवारी

- .
- .
- .
- .

ज. व्यवस्थापन कर्मचारीहरूको जिम्मेवारी

- .
- .
- .
- .

झ. प्रत्येक सदस्यको जिम्मेवारी

- .
- .
- .
- .

ञ. कार्ययोजनाबाट सदस्य [संस्थाका सदस्य]हरूको जीवनमा पर्ने प्रभावका सूचकहरू

ट. कार्यान्वयन प्रगतिको समीक्षा एवं जवाफदेही स्थापना विधि

अनुसूची-५

(नियम ४ को उपनियम (२) को खण्ड (ग) सँग सम्बन्धित)

भरपाईको ढाँचा

भरपाई दादै प्रस्तावित..... सहकारी संस्था लि. को तदर्थ सञ्चालक समितिका
..... श्रीआगे उक्त सहकारी
संस्थालि. का सदस्यहरूको.....प्रारम्भिक भेलाको मिति.....को
निर्णयबमोजिम प्रति शेयर रु.....।- का दरले..... जनाबाट जम्मा
.....कित्ताको हुन आउने जम्मा रकम
रु.....(अक्षरूपी..... मात्र) र
प्रवेश शुल्क प्रतिव्यक्ति रु.....।- का दरले हुन आउने
रु.....।- (अक्षरूपी.....मात्र) गरी जम्मा
रु.....।- (अक्षरूपी.....मात्र)
सहकारी संस्था दर्ता भएपछि संस्थाको नाममा बैङ्क खाता खोली जम्मा गर्ने कबोल गरी उक्त रकम
मैले बुझिलिई यो भरपाईमा सहीछाप गरी कार्यालयमा पेस गरेको छु
। प्राप्त रकम हाल मेरोमा रहेकोहिसाब
नं.....माजम्मा गरी बैङ्क भौचर दाखिला गरेको छु । उक्त रकम
संस्थादर्ता भई नियमानुसार संस्थाको आफ्नै खाता नखोले सम्म चलन नगरी सुरक्षित राखेछु र
संस्थाको बैङ्क खाता खोलेपछि तत्कालै दाखिला गर्नेछु । फरक परेमा कानून बमोजिम कारवाही
भएमा मेरो मञ्जुरी छ ।

इति संवत् २०.....साल.....महिना.....गते रोज.....शुभम् ।

अनुसूची-६

(नियम ४ को उपनियम (२) को खण्ड (घ) सँग सम्बन्धित)

तदर्थ सञ्चालक समितिका सदस्यहरूको विवरण फारामको ढाँचा

सि. नं.	बाजेको नाम, थर	बाबुको नाम, थर	पतिवापत्तीको नाम, थर	सञ्चालकको नाम, थर	पद	ठेगाना	पेसा	निर्वाचितमिति	बहाल रहने अवधि	औँठाछाप	फोटो र फोटोमा पर्ने गरी सहीछाप	सम्पर्क नम्बर	कैफियत
१.													
२.													
३.													
४.													
५.													

अनुसूची-७

(नियम ४ को उपनियम (२) को खण्ड (ड) सँग सम्बन्धित)

स्व-घोषणा-पत्रको ढाँचा

प्रस्तावित श्री सहकारी संस्था लि. दर्ता गर्न दरखास्त दिने हामी तपसिल बमोजिमका आवेदकहरूले प्रचलित कानूनसम्मत सहकारी संस्था स्थापना गरी आफ्नो आर्थिक-सामाजिक उत्थान गर्ने कार्यकारण बाहेक अन्य कुनै कार्यकारण नभएको र देहायमा उल्लिखित कुराका साथै अन्य कुनै कुराले सहकारी संस्थाको सदस्यता प्राप्त गरी सेवा उपयोग गर्न अयोग्य नभएको स्व-घोषणा गर्दछौं:

हामी आवेदकहरू कोही पनि—

- यही प्रकृतिको अन्य सहकारी संस्थाको सदस्य छैनौं ।
- बैङ्क, वित्तीय संस्था वा अन्य कुनै सहकारी संस्था/सङ्घ/राष्ट्रिय सहकारी बैङ्कको कानूनबमोजिम कालो सूचीमा परेका व्यक्ति हैनौं ।
- यसअघि सहकारी संस्था खोली सदस्यहरूको रकम हिनामिना गरी कारबाहिमा परेका वा फरार रहेका व्यक्ति हैनौं ।
- सम्पत्ति शुद्धीकरणसम्बन्धी कसुरमा सजाय पाएका व्यक्ति हैनौं र
- सहकारी दर्शन, सिद्धान्त, मूल्य, मान्यता र कानूनबमोजिम स्वावलम्बन र पारस्परिकताको भावनाबाट आफ्नो बहुआयामिक विकासका लागि यस संस्थाको सञ्चालन गर्न मञ्जुर छौं ।

उपर्युक्त बेहोरा ठीक, साँचो हो । झुठा ठहरे कानून बमोजिम सहुँला, बुझाउँला भनी सहीछाप गर्ने:—

सि.नं.	आवेदकको नाम, थर	नागरिकता नं. र जारी जिल्ला	हालको ठेगाना र सम्पर्क नम्बर	सहीछाप
१.				
२.				
३.				

अनुसूची-८

(नियम ४ को उपनियम (२) को खण्ड (च) सँग सम्बन्धित)

अधिकार प्रत्यायोजन पत्रको ढाँचा

मिति: २०.....।....।....

श्री दर्तागर्ने अधिकारीज्यू

..... ।

विषय:- अधिकार प्रत्यायोजन ।

महोदय,

यस प्रस्तावित..... सहकारी संस्था लि.को मिति २०....।.....।..... मा बसेको दोस्रो प्रारम्भिक भेलाले गरेको निर्णयानुसार संस्था दर्ता गर्ने क्रममा प्रचलित कानूनबमोजिम प्रक्रिया पूरा गर्ने सिलसिलामा हाम्रो तर्फबाट विनियममा सामान्य थपघट गरी प्रमाणीकरण लगायतका आवश्यक काम-कारबाई गर्न निम्न दस्तखत नमुना भएको तदर्थ सञ्चालक समितिका..... श्री....., श्री र श्री समेतलाई अधिकार प्रत्यायोजन गरिएको बेहोरा अनुरोध गर्दछौं । निजहरूले हाम्रो प्रतिनिधिको रूपमा गरेका सम्पूर्ण कामको जिम्मेवारी लिने गरी हामी मञ्जुर छौं । अधिकार प्रत्यायोजन गरिएका व्यक्तिको

नामथर	ठेगाना	पद	दस्तखत नमुना
१. श्री			
२. श्री			
३. श्री			

आवेदकहरूको -

सि.नं.	सदस्यहरूको नाम, थर	ठेगाना	सहीछाप
१.			
२.			
३.			
४.			
५.			

द्रष्टव्यः अधिकार प्रत्यायोजन-पत्रमा आवेदक सबैको विवरण समावेश गर्नुपर्नेछ ।

अनुसूची-९

(नियम ५ सँग सम्बन्धित)

संस्था दर्ता प्रमाण-पत्रको ढाँचा

श्री बगनासकाली गाउँपालिका
गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय
चिर्तुङ्गधारा, पाल्पा ।

सहकारी संस्था दर्ता प्रमाण-पत्र

दर्ता नं. :

बगनासकाली गाउँपालिकाको सहकारी ऐन, २०७४ को दफा ६ को उपदफा (१) बमोजिम
... .. लाई सीमित दायित्व भएको सहकारी संस्था दर्ता गरी स्वीकृत
विनियमसहित यो प्रमाण-पत्र प्रदान गरिएको छ ।

सहकारी संस्थाको वर्गीकरण:

दर्ता गरेको मिति :

दस्तखत :

दर्ता गर्ने अधिकारीको नाम :

दर्जा :

कार्यालयको छाप :

अनुसूची-१०
(नियम १०सँग सम्बन्धित)
विनियममा उल्लेख गर्नुपर्ने विषयहरू

प्रस्तावना

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ,
२. संस्थाको नाम र ठेगाना,
३. परिभाषा,
४. उद्देश्य,
५. कार्य,
६. कार्यक्षेत्र,
७. संस्थाको सदस्य,
८. सदस्यताको योग्यता,
९. सदस्यताका लागि निवेदन र प्राप्ति,
१०. सदस्यताको अन्त्य,
११. सदस्यको निष्कासन,
१२. सदस्यताबाट राजीनामा,
१३. पुनः सदस्यता,
१४. सदस्यको काम, कर्तव्य र अधिकार,
१५. सदस्यता खुला रहने,
१६. सदस्यता प्राप्ति, पुन प्राप्ति र राजीनामा स्वैच्छिक हुनुपर्ने,
१७. सेयर पुँजी,
१८. सदस्य बन्न कम्तीमा एक सेयर खरिद गर्नुपर्ने,
१९. थप सेयर खरिद गर्न सक्ने,
२०. सेयर पिर्ता वा हस्तान्तरण,
२१. प्रवेश शुल्क,
२२. कृत्रिम छेकबार नलगाइने,
२३. सेयर प्रमाण-पत्र,

२४. सदस्यको दायित्व सीमित हुने,
२५. प्रारम्भिक साधारण सभा,
२६. वार्षिक साधारण सभा,
२७. विशेष साधारण सभा,
२८. साधारण सभाको बैठक,
२९. साधारण सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार,
३०. साधारण सभाको निर्णय अनिवार्य हुने,
३१. गाउँ/टोल/उपक्षेत्रीय बैठक,
३२. गाउँ/टोल/उपक्षेत्रीय बैठकका कार्यहरू,
३३. गाउँ/टोल/उपक्षेत्रीय बैठकको कार्यव्यवस्था,
३४. सञ्चालक समिति,
३५. समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार,
३६. समितिको बैठक,
३७. लेखा सुपरिवेक्षण समिति,
३८. उत्तरदायित्व शृङ्खला,
३९. अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार,
४०. व्यवस्थापकको नियुक्ति,
४१. व्यवस्थापकको काम, कर्तव्य र अधिकार,
४२. विशेष जिम्मेवारी,
४३. कर्मचारीको नियुक्ति तथा सेवाका सर्त,
४४. संस्थाको कोष,
४५. कोषको सुरक्षा,
४६. कोषको उपयोग,
४७. जगेडा कोष,
४८. संरक्षित पुँजी फिर्ता,
४९. लाभांश वितरण नगरिने,
५०. जगेडा कोषमा रकम सार्नुपर्ने,
५१. बचत सङ्कलन गर्न सक्ने/नसक्ने,

५२. बचत सङ्कलनमा सीमा,
५३. ऋण दिन सक्ने,
५४. ऋण प्रवाहमा सीमा,
५५. ऋणबाहेकको प्रयोजनमा बचतको रकम लगाउन नहुने,
५६. साधारण सभाको स्वीकृति लिनुपर्ने,
५७. सदस्य केन्द्रीयता,
५८. स्वार्थ बाभिने निर्णयमा सहभागितामा प्रतिबन्ध,
५९. कर्मचारीसँगको कारोबारमा निर्वन्धन,
६०. जोखिम मूल्याङ्कन,
६१. कारोबार नगरिने,
६२. कारोबारको लेखा,
६३. खाताबही,
६४. आन्तरिक हिसाब जाँच,
६५. वार्षिक हिसाब जाँच,
६६. विद्युतीय प्रणालीको प्रयोग गर्दा जोखिम मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने,
६७. अन्य आधारभूत कागजात,
६८. एकीकृत सूचना प्रणालीमा आबद्धता,
६९. दर्ता गर्ने अधिकारी वा दर्ता गर्ने अधिकारीबाट अधिकार प्राप्त अधिकारीसमक्ष प्रतिवेदन,
७०. वित्तीय जानकारी एकाइमा प्रतिवेदन,
७१. साधारण सभामा जानकारी गराउनुपर्ने,
७२. हकवालाको मनोनयन,
७३. हक दाबी वा नामसारी,
७४. निर्वाचन,
७५. शपथ ग्रहण,
७६. एकीकरण वा विभाजन,
७७. कार्यान्वयन अधिकारी,
७८. मध्यस्थता,
७९. समानता र समता,

८०. विनियम संशोधन

८१. साधारण सभाले कार्यविधि बनाउन सक्ने,

८२. व्याख्या गर्ने अधिकार,

८३. ऐन, नियमावलीसँग बाझिएकोमा अमान्य हुने